

RADU N. CATANĂ

DREPT COMERCIAL

ÎN POWERPOINT®

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2013, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CATANĂ, RADU N.

Drept comercial - în powerpoint / Radu N. Catană. -
București : Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-023-5

347.7

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

Prefață

Concepută ca un instrument de învățare comprehensibil, oferit cititorilor într-o formă de prezentare neobișnuită ochiului juristului, lucrarea de față își propune să capteze interesul studenților. Răspunzând nevoii generațiilor de studenți - din amfiteatrele tot mai neîncăpătoare ale facultăților de drept - de a dispune de o lucrare scurtă, densă, sistematizată, într-un format puternic vizualizat, urmează într-o manieră fidelă structura cursului de drept comercial pe care autorul îl susține din 2007 în calitate de titular la Facultatea de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca.

Cu toate acestea, lucrarea nu se dorește a fi doar o prezentare în sinteză a principalelor instituții ale dreptului comercial, ci, totodată, și o viziune subiectivă asupra așezării acestora, exprimată într-o formă și un conținut care lasă să răzbată personalitatea autorului. Scrisă într-un stil alert, pe alocuri marcată de oralitate și metaforă, lucrarea poate fi văzută și ca o expresie a dinamicității contemporane a dreptului comercial, atât de încercat.

Cursul este structurat în șase capitole și debutează cu prezentarea contextului și a dilemelor pentru dreptul comercial cauzate de apariția noului Cod civil. În continuare, sunt expuse întreprinderea comercială și profesiștii comerțului, cu grija concepției unitare a înnoitului drept privat. Partea centrală a cărții este dedicată societăților, urmărind în principal regimul juridic aplicabil principalelor forme societare. Apoi, sunt analizate particularitățile societăților ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe piața de capital. Capitolul final trasează principalele coordonate ale regimului juridic al întreprinderilor în dificultate.

Pe de o parte, în credința că este esențială însușirea corectă a fundamentelor teoretice ale dreptului comercial intern, pentru realizarea acestei lucrări au fost avute în vedere eforturile doctrinare românești recente și didactic relevante.

Notele de curs nu sunt un exercițiu teoretic desprins de realitatea practică a dreptului afacerilor, ci sunt marcate de jurisprudența recentă și de experiența profesională a autorului.

Lucrarea are în vedere legislația în vigoare la 1 decembrie 2012.

Radu N. Catană

Cluj-Napoca, 21 decembrie 2012

Lista abrevierilor

AGA – Adunarea generală a acționarilor / Adunarea generală a asociațiilor

CA – Consiliul de administrație

C.A. [Cluj] – Curtea de apel [Cluj]

C. com. – Codul comercial

ICCJ – Înalta Curte de Casație și Justiție

LPANCC – Legea de punere în aplicare a noului Cod civil, Legea nr. 71 din 3 iunie 2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial nr. 10 iunie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

LPANCP – Legea de punere în aplicare a noului Cod de procedură civilă (proiect),

LPC – Legea pieței de capital, Legea nr. 297 din 28 iunie 2004 privind piața de capital, publicată în Monitorul Oficial nr. 571 din 29 iunie 2004, cu modificările și completările ulterioare.

LPI – Legea procedurii insolvenței, Legea nr. 85 din 5 aprilie 2006 privind procedura insolvenței, publicată în Monitorul Oficial nr. 359 din 21 aprilie 2006, cu modificările și completările ulterioare.

LS – Legea societăților, Legea nr. 31 din 16 noiembrie 1990 privind societățile comerciale (republicată), Monitorul Oficial nr. 1066 din 17 noiembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare.

ORC – Oficiul Registrului Comerțului

NCC – Noul Cod civil, Legea nr. 287 din 17 iulie 2009 privind Codul civil (republicată), Monitorul Oficial nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

NCPC – Noul Cod de procedură civilă, Legea nr. 134 din 1 iulie 2010 privind Codul de procedură civilă (republicată), Monitorul Oficial nr. 545 din 3 august 2012.

Dreptul comercial – de la autonomia funcțională, la criza existențială

- Dreptul comercial, dreptul afacerilor, dreptul întreprinderii
- Mitul autonomiei dreptului comercial
- Determinarea comercialității și semnificația acesteia
- Concepția integratoare a Noului Cod Civil
- Dreptul fără cod: despre soarta codificării comerciale
- Codul fără drept: despre soarta dreptului comercial
- Dreptul comercial – un drept original
- Izvoarele dreptului comercial

Abordări terminologice (I)

- **Drept comercial** (*droit commercial, trade law*)
 - Codul comercial din 1887 - „În comerț se aplică legea de față” (art. 1)
 - Noțiunea de comerț și semnificația ei
 - ✓ Cum + mers, mercis (cu marfă)
 - ✓ A conferit conotația negativă a speculației și pe cea restrictivă a simplei interpuneri în circulația-schimbul de bunuri, servicii și valori (concepția este demult depășită)
 - Tradițional, este dreptul:
 - ✓ obiectiv al actelor de comerț (un drept tehnic); are ca obiect normele aplicabile comerțului, indiferent cine îl exercită
 - ✓ subiectiv al comercianților (un drept profesional); are ca obiect normele juridice aplicabile comercianților.
 - ✗ Dreptul comercial a devenit cu preponderență un drept al comercianților, legiuitorul fiind preocupat de forma exercitării profesiei de comerciant.
 - ✗ Noul Cod civil (intrat în vigoare în 2011, NCC) elimină referirile la noțiunea de „acte de comerț” și transformă noțiunea de „comerciant” într-o categorie specifică a conceptului generic de „profesionist” (art. 3 NCC).

Abordări terminologice (II)

- **Dreptul afacerilor** (*business law*)
 - O viziune pragmatic-obiectivă asupra *activităților lucrative* (care produc profit; *finis mercatorum est lucrum*)
 - Complexitatea activităților determină o abordare holistică a problemelor cu care se confruntă mediul de afaceri
 - ✓ Include aspecte pluridisciplinare (fiscalitate, dreptul muncii, drept penal al afacerilor, consumație, proprietate industrială, protecția mediului etc.)
 - Este și un drept al organizării afacerilor (*law of business organizations*) care tratează *forme juridice ale desfășurării afacerilor*
- **Dreptul întreprinderii** (*droit de l'entreprise*)
 - O tratare a normelor juridice în afaceri din perspectiva tuturor factorilor (resurselor) ce contribuie la activitatea întreprinderii
 - O viziune economico-socială, fondată pe conceptul de întreprindere

Abordări terminologice (III)

▪ Dreptul întreprinderii (continuare)

- ✓ Definiție doctrinară tradițională: întreprinderea reprezintă organizarea resurselor economico-financiare și umane, asumată de întreprinzător într-o anumită formă juridică legalmente acceptată, în vederea desfășurării unei activități (aducătoare de profit), în nume propriu și pe riscul său;
 - Reflectată în abordarea OUG nr. 44/2008 (rev. 2011) privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și familiale
 - Întreprinderea este un concept economic, nu juridic; ea este fondul activității; are nevoie de o formă juridică pentru a se exprima (e.g. societate, organizație cooperatistă etc.)
- ✓ Definierea întreprinderii în Noul Cod Civil, art. 3, ca fiind exercitarea sistematică a unei activități organizate constând în producerea, înstrăinarea de bunuri sau prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu ca scop obținerea de profit. Cei care exploatează o întreprindere au statutul de profesioniști.
- Presupune abordarea integrată a principalelor probleme juridice cu care se confruntă un întreprinzător
 - Drept societar (relațiile dintre acționari, administratorii societății și creditorii sociali)
 - Drept social (al raporturilor de muncă);
 - Drepturile reale (asupra activelor întreprinzătorului)
 - Drept fiscal, drept administrativ (pentru relațiile întreprinderii cu autoritățile)
 - Dreptul obligațiilor contractuale (raporturile cu partenerii de afaceri)

Structura Dreptului Comercial (I)

Partea întâi - Dreptul întreprinderii comerciale

1. Activitatea întreprinderii comerciale

- Determinarea naturii comerciale a actelor și faptelor juridice, până la adoptarea Noului Cod Civil. Dispariția semnificației acesteia
- Obligații și contracte specifice profesioniștilor comerțului
 - Chiar dacă nu se mai face distincție între obligațiile „civile” și „comerciale”; anumite contracte și obligații numite în NCC sunt asumate în general sau chiar în mod exclusiv de către profesioniștii comerțului (e.g. asigurări, servicii de investiții financiare, fiducie, contul curent, agenție, leasing etc).
- Obligații și constrângeri specifice activității profesionale (condiții legale de desfășurare a activității; publicitatea legală; ținerea contabilității etc.)
- Protecția consumatorilor
- Concurența comercială
 - monopolistă
 - neloială
- Fondul de comerț

Structura Dreptului Comercial (II)

2. Forma juridică a întreprinderii comerciale

- Întreprinderea individuală și cea familială, persoana fizică autorizată
- Societăți (comerciale)
- Alte forme: regii autonome, grupuri de interes economic, organizații cooperatiste
 - Întreprinderea transfrontalieră și societatea europeană
 - Grupurile de societăți

Partea a doua - **Dreptul creditului**

1. Mijloace de finanțare a întreprinderii (*les affaires sont l'argent des autres*)

2. Titlurile de credit

- Efectele de comerț (cambie, bilet la ordin; cec)
- Titluri reprezentative ale mărfurilor
- Valorile mobiliare

Structura Dreptului Comercial (III)

3. Piața financiară

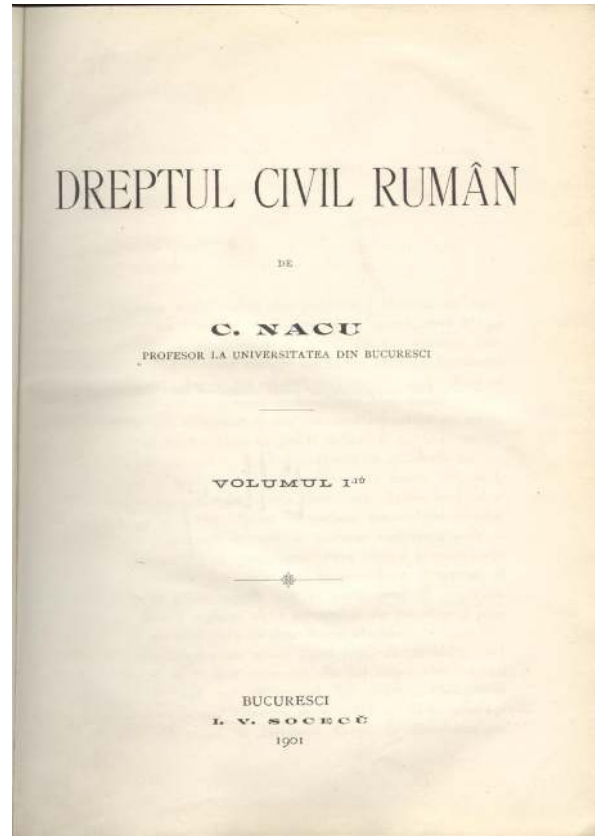
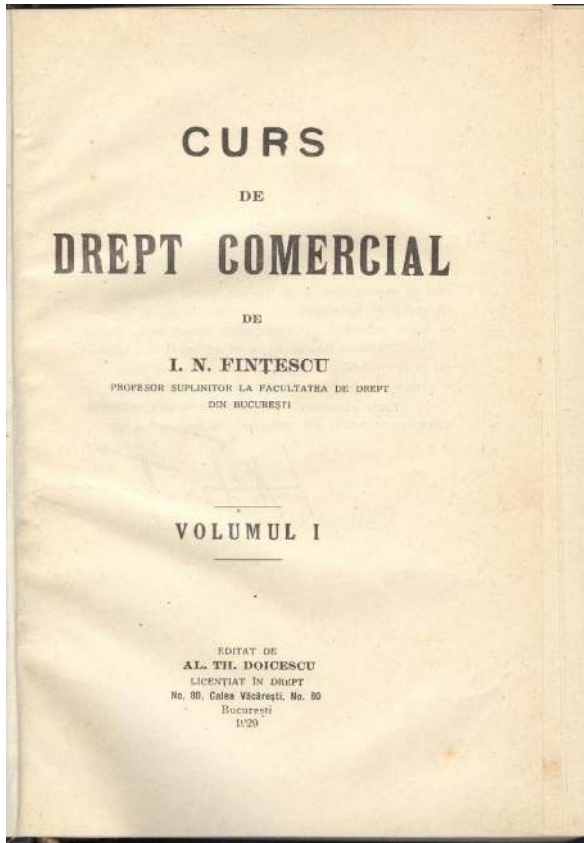
- Structura și instituțiile
- Piața de capital. Actorii pieței. Obligațiile emitenților. Protecția investitorilor
- Instituțiile de credit și instituțiile financiare nebancale
- Creditul bancar
 - ✓ Instrumente moderne de plată și credit (factoring, forfetare, card etc.)
- Asigurările comerciale

4. Insolvența

- Întreprinderile în dificultate; mijloace de prevenire, salvare și control
- Participanții la procedura insolvenței: atribuțiile, organizarea și realizarea intereselor acestora
- Procedura judiciară colectivă a plății datoriilor comerciale. Reorganizarea. Falimentul și distribuția sumelor
- Derogări de la dreptul comun privind obligațiile contractuale și dreptul societar societare
- Răspunderea persoanelor care au cauzat starea de insolvență

Mitul autonomiei dreptului comercial

Diviziunea tradițională a Dreptului privat în drept *civil* și drept *comercial*, după Codul comercial francez (1807) și cel german (1900)

- „*Dreptul civil* conține regulile de interes curat privat. *Dreptul comercial* conține reguli speciale pentru o clasă de oameni, acei cari exercită un comerț, sau fac acte de comerț. Pentru tot ce nu se prevede în legile comerciale se aplică legea civilă”.
- Existența separată a Codului de comerț (1887) se justifică prin caracterele specifice ale activității comerciale și prin rolul pe care îl joacă creditul și protecția reclamată de el.

Determinarea comercialității conform vechiului Cod Comercial (I)

✎ În baza Codului comercial (1887) și a Dreptului Comercial tradițional, comercialitatea este dată în mod **obiectiv** de natura *actelor sau faptelor de comerț* efectuate sau este **prezumată subiectiv** datorită calității de *comerciant* a autorului.

📖 I. Turcu, *Tratat teoretic și practic de drept comercial*, vol. I., Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 35-40; I. Schiau, *Drept comercial*, Ed. Hamangiu, București, 2009, pp. 335-367

1. Criteriul obiectiv (*dreptul comercial - drept al actelor de comerț*) constă în descrierea (laturii obiective a) actelor de comerț

- Art. 3 C. com: „legea consideră ca *fapte de comerț*“...
 - ✓ **Fapte** sau **acte** ... de comerț (art. 1 Legea nr. 31/1990 privind societățile, art. 1 alin. (2) Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, modificate și republicate)
 - Fapte: acelea cărora autorul nu intenționează să le imprime natura de acte juridice, însă care dobândesc natură și generează răspundere comercială, prin voința legii (e.g. răspunderea pentru fapte concurență neloială).
 - ✓ Aceste acte/fapte sunt comerciale pentru că legea le consideră ca atare, indiferent de calitatea autorului sau de voința acestuia și independent dacă sunt licite sau ilicite

Determinarea comercialității conform vechiului Cod comercial (II)

- Enumerarea de la art. 3 C. com. era enunțiativă
 - ✓ A fost completată printr-o analogie prudentă și fidelă (eterna dezbatere despre ceea ce este esențialmente civil, neputând avea natură comercială, și ceea ce este comercial prin analogie)
 - Transporturi aeriene, servicii informatice, televiziunea comercială
 - Însă nu au fost considerate comerciale: avocatura, învățământul sau agricultura, care sunt, potrivit abordării tradiționale, absolut străine de comerț
- Teorii privind definirea actelor de comerț
 - ✓ Teoria speculației (*animus lucri*) scopul actului este să producă profit
 - ✓ Teoria circulației mărfii: producția, interpunerea în schimbul mărfurilor, valoarea adăugată
 - ✓ Teoria întreprinderii (actul de comerț nu este izolat, ci prin natura sa este sistematic și organizat; ceea ce conferă caracter comercial este organizarea în vederea obținerii de profit, nu natura actelor efectuate). Preluată de NCC, art. 3 : „profesioniștii” sunt cei care exploatează o întreprindere